

Opinie asupra Proiectului de Lege privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor

Consiliul Superior al Procurorilor și Procuratura Generală din Republica Moldova au analizat, cu multă prudență și interes profesional, Proiectul de Lege privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor, propus de autoritățile naționale și argumentat ca fiind o măsură necesară în contextul efortului de eradicare a corupției în sistemul de justiție.

Deși a fost oferit un termen excesiv de restrâns pentru consultarea proiectului menționat, urmare a analizei efectuate, a fost redactată prezenta opinie, în care au fost reflectate mai multe îngrijorări ce țin de acest subiect.

Suntem conștienți că orice reformă sau măsură inovatoare generează un grad înalt de reticență, în special, din partea destinatarilor, însă obiectivul nostru a fost să elucidăm problematica ce rezultă din realitățile sociale, juridice, economice naționale, raportate la standardele europene de specialitate

Evaluarea judecătorilor și, respectiv, a procurorilor, este una dintre componentele statutului acestor profesii și, pe cale de consecință, reprezintă garanția independenței lor, care este menită să asigure o justiție de calitate în beneficiul cetățenilor.

În această ordine de idei menționăm că potrivit avizelor elaborate referitor la standardele de independență a justiției s-a constatat că tocmai caracterul apropiat și complementar al misiunilor judecătorilor și procurorilor, creează cerințe și garanții similare în ceea ce privește statutul și condițiile desfășurării serviciului¹.

Pornind de la aceste statuări, în textul prezentei Opinii se vor face referiri atât la avizele ce vizează activitatea procurorilor, cât și la cele aferente statutului judecătorilor, cu mențiunea că se consideră a fi echivalente pentru ambele profesii.

Cu referire la rolul și impactul procedurilor de evaluare a judecătorilor și procurorilor există deja o viziune consacrată la nivelul mecanismelor internaționale de monitorizare a respectării drepturilor omului.

Deși aceste recomandări se referă, *per general*, la conceptul de evaluare a judecătorilor, iar în prezentul caz Proiectul de lege reglementează o procedură specifică (excepțională de evaluare), circumscrisă aspectelor de etică și integritate, totuși, considerăm că optica de analiză a unor asemenea instrumente juridice, oricum trebuie să se raporteze la principiile clar definite, aferente modului de asigurare a independenței acestor categorii profesionale.

Astfel, în Avizul CCJE nr.10(2007) s-a stabilit că selecția, numirea și promovarea judecătorilor ar trebui, de preferință, să țină de competența Consiliului Justiției, efectuată cu toată independența față de puterea legislativă sau executivă și cu toată transparența, în special pentru criteriile de selecție a judecătorilor².

Concomitent, în rapoartele de monitorizare de specialitate se notează că procedurile de evaluare a judecătorilor reprezintă un subiect ce suscită intensă polemică, motiv din care este necesar să se asigure că acestea nu sunt utilizate ca mijloc de influență politică,

¹ Avizul nr.9(2014) al CCPE "Carta de la Roma", pct.53 din nota explicativă; Avizul CCPE nr.13(2018) „Independența, responsabilitatea și etica procurorilor” pct.14.

² Avizul CCJE nr.10(2007) referitor la Consiliul Justiției în serviciul societății, compartiment D, lit.b)

spre exemplu ca sancțiune, demitere sau retrogradare a unei persoane “incomode” din punct de vedere politic sau a judecătorilor “nedocili”³.

Toate aceste standarde au fost implementate în practică prin conținutul compartimentelor relevante din Legea nr.3/2016 cu privire la Procuratură și din Legea nr.544/1994 cu privire la statutul judecătorului, fiind instituite mecanismele de evaluare a procurorilor și, respectiv, a judecătorilor.

Spre deosebire de reglementările în vigoare, prezentul Proiect promovează un gen de evaluare care deviază de la standardele clasice și care se asimilează unor proceduri cu caracter de excepție, care necesită o atenție sporită, deoarece în lipsa unor garanții proporționale și suficient de puternice, prezintă riscul unor abuzuri la efectuarea verificărilor în privința judecătorilor și procurorilor.

Pentru a asigura o analiză obiectivă a situației, este necesar să remarcăm și faptul că însăși Comisia de la Veneția manifestă un anumit grad de reticență față de procedurile de „vetting”, care sunt văzute ca măsuri de excepție, pasibile de a fi puse în aplicare doar în circumstanțe ieșite din comun.⁴

Totodată, pentru validarea premiselor care ar genera necesitatea aplicării procedurilor de „vetting” în sectorul justiției, sunt necesare dovezi ferme cu referire la nivelul înalt de corupție sau alte degenerări în sistemul de drept, care, însă, să dispună de o bază factologică consistentă.

În acest sens, la nivelul forurilor europene, au fost atestate îngrijorări privind desconsiderarea principiului inamovibilității judecătorilor, încălcării principiului separării puterilor în stat, iar cu referință la experiența Slovaciei s-a enunțat că o asemenea măsură radicală ar putea fi admisibilă în cazul unei revoluții care conduce la trecerea de la un regim totalitar la unul democratic.

Considerăm că pentru realizarea acestor proceduri ce exced cadrul normativ actual privind evaluarea judecătorilor și procurorilor este necesar să fie întrunite standardele de referință și să existe garanțiile puternice corespunzătoare:

- existența, la etapa elaborării inițiativei legislative, a unui studiu complex, comprehensiv și credibil privind condițiile, impactul, riscurile, așteptările, rezultatele procedurilor cu caracter excepțional de evaluare pentru judecători/procurori;
- compatibilitatea cu principiile constituționale a derogărilor de la cadrul normativ;
- componența comisiei trebuie să fie atent selectată și să nu lase nici o suspiciune de interferență discutabilă a puterilor legislativă și executivă în acest proces;
- transparența și termenul rezonabil de implementare a acestor măsuri, dimensiuni care urmează a fi evaluate prin prisma realităților din societatea și sistemul de drept vizat;
- persoana supusă procedurii de „vetting” trebuie să beneficieze de toate garanțiile unui proces echitabil - dreptul la apărare, prezumție de nevinovăție, de a prezenta probe, de a lua cunoștință de materialele acumulate în privința sa, de a recuza membrii comisiei, dreptul de a fi auzit, dreptul de a contesta în instanță, care să fie expres reglementate în textul legii corespunzătoare.

³ Raport privind constatările analizei evaluării performanțelor judecătorilor din Republica Moldova, realizată de OSCE/ODIHR în anul 2014.

⁴ Avizul intermediar (2015) al Comisiei de la Veneția în privința Albaniei.

Vom reitera, de asemenea și referințele privitoare la prezența și rolul altor profesioniști în componența comisiilor de evaluare a judecătorilor/procurorilor, potrivit cărora *evaluarea de către Ministerul Justiției sau alte autorități externe ar trebui evitată. Nici Ministerul Justiției sau alte autorități executive nu ar trebui să exercite o influență asupra procesului de evaluare.*

*În plus, alți profesioniști care ar putea aduce o contribuție utilă la procesul de evaluare ar putea participa la acesta. Cu toate acestea, este esențial ca acești evaluatori să aibă cunoștințele și experiența suficiente despre sistemul judiciar pentru a putea evalua munca judecătorilor. De asemenea, **este important ca rolul lor să fie pur consultativ și nu decisiv**”⁵.*

În opinia noastră, cumulul tuturor condițiilor enunțate ar fi în măsură să asigure o percepție de credibilitate și eficiență reală a procedurii de evaluare și ar asigura alinierea la standardele internaționale de specialitate.

Aducem la cunoștința experților că referitor la acest Proiect nu a existat o preocupare semnificativă din partea autorităților competente de a asigura timp suficient celor implicați în consultări pentru evaluarea plenară a textului propus pentru regulile ce urmează să fie instituite.

Din perspectivă cronologică notăm că potrivit demersului ministerului justiției din 06.02.2023 s-a solicitat desemnarea până la data de 08.02.2023 a reprezentanților instituției pentru participare la lucrările grupului de lucru, care va avea misiunea definitivării Proiectului de lege privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor.

Prima ședință a grupului de lucru preconizată pentru data de 10.02.2023 a fost contramandată și a fost amânată pentru data de 17.02.2023, în cadrul căreia a fost prezentat Proiectul conceptului privind mecanismul de vetting și a Proiectului de Lege în speță.

Remarcăm că, Proiectul de Lege care formează obiectul prezentei opinii a fost plasat public pe pagina web oficială a Ministerului justiției, în versiunea sa inițială, pe data de 14.02.2023 cu solicitarea înaintării propunerilor relevante de către subiecții interesați.

Respectiv, Proiectul pus în discuție la această etapă este în versiunea sa inițială, asupra căruia sunt posibile intervenții și modificări.

Aferent rapidității consultărilor publice sunt importante constărilor Comisiei de la Veneția, potrivit cărora „...pentru o reformă care implică restructurarea unei instituții cheie a statului, esențială pentru menținerea statului de drept și a unui sistem judiciar de încredere, este întotdeauna recomandabil un proces deliberativ mai amănunțit. Respectarea doar a standardelor procedurale minime afectează calitatea legislației adoptate și ar fi putut fi motivul multor deficiențe ale legii.”⁶

În opinia noastră consultările publice trebuie făcute mai extins, cu activități tehnice de elaborare a textelor juridice, acțiuni care sunt în măsură să asigure caracterul practic al dezbaterilor pe subiect.

⁵ Avizul CCJE nr.17(2014), pct.37-38

⁶ Opinia CDL-AD(2021)047 din 13.12.2021 privind modificările din 24 august 2021 aduse Legii cu privire la Procuratură, §33

Proiectul de lege pus în discuție conține reglementări cu un impact substanțial în ceea ce privește ordinea juridică națională și, din acest motiv, pentru analiza acestuia se impune prudență considerabilă și raportarea strictă la câmpul principiilor constituționale.

Trebuie să pornim de la premisa că, per ansamblu, proiectul propus reprezintă o derogare de la principiile generale de drept, iar autorii Proiectului nu au avut atenția necesară pentru garanțiile adecvate și corespunzătoare privind drepturile subiecților evaluării, care să ofere echilibrul necesar și proporțional ingerințelor în drepturile acestora.

După cum s-a menționat, sistemul profesional nu se opune procedurii de evaluare extraordinară și nu respinge un asemenea exercițiu. Trebuie, însă, să existe certitudinea că procedura se va desfășura în condițiile impuse de principiile de drept, că normele vor fi clare și previzibile, că vor fi asigurate regulile procesului echitabil, iar sarcina pusă în seama subiecților evaluării nu va fi disproporționată.

Autorii proiectului au menționat că procedura evaluării judecătorilor și procurorilor reprezintă un angajament al Republicii Moldova asumat la nivel național și internațional (constatare care rezultă din nota informativă la Proiect).

Ceea ce vrem să evidențiem noi ține de necesitatea integrării acestor proceduri și raportării lor la standardele europene aferente respectării drepturilor omului, care de asemenea reprezintă un angajament al Republicii Moldova și derivă direct din principiile statului de drept.

În context, este relevant să consemnăm că potrivit notei informative la proiect, inițiativa de implementare a măsurilor de reformare se bazează pe practici preluate din alte state, care sunt prezentate de autori ca fiind exemple proeminente de consolidare a democrației.

Printre cazurile descrise în nota informativă, a fost accentuată ”experiența Albaniei”, care ar fi introdus măsuri similare în sectorul Justiției, exemplu care a fost intens mediatizat și în spațiul public din Republica Moldova.

Totuși, pentru a asigura clarificarea aspectelor importante, ținem să menționăm că exercițiul din Albania s-a bazat pe un context factologic și normativ diferit decât ceea ce avem în Republica Moldova.

Astfel, reformele demarate în sistemul de justiție din Albania au fost rezultatul unui studiu amplu, efectuat la nivel național, cu implicarea mediilor de specialitate, care a fost monitorizat de mecanismele europene și s-au bazat pe modificări în Constituție, însă situația din Republica Moldova este diferită.

În cazul Republicii Moldova, pentru fundamentarea Proiectului propus autorii au utilizat expresii precum „starea gravă din justiție”, dar și au declarat că mecanismele interne ale organelor de autoadministrare nu au funcționat, iar credibilitatea în actul justiției a scăzut simțitor.

Considerăm că atunci când se face uz de asemenea argumente, sunt necesare date factologice obiective care să facă clarificările necesare și să confirme pe ce concret se bazează autorii când invocă justificările date, or, descrierea unor cazuri individuale nu poate, prin definiție, să fie un indicator imparțial pentru a generaliza situația pe țară.

Respectiv, toate concluziile par să fie rezultate doar din niște percepții, ceea ce însă nu poate să justifice adoptarea unei legi ce instituie o procedură excepțională, care

stabilește expres un șir de derogări serioase de la multiple acte normative în vigoare în Republica Moldova.

Desigur, înțelegem că există diferențe între indicatorul percepției asupra corupției în sectorul justiției și datele statistice privind numărul dosarelor penale instrumentate în privința procurorilor și judecătorilor, potrivit cărora nu poate fi reținut faptul că aceste categorii profesionale sunt vizate în cele mai multe dosare penale.

Evident, nu putem neglija importanța indicatorului percepției asupra corupției în sistemul justiției, dar se impune să fie respectate standardele confirmate de Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni și, respectiv, cel al Procurorilor Europeni, care au analizat regulile privind evaluarea judecătorilor și procurorilor. De asemenea, la fel de importante sunt și constatările Curții europene a drepturilor omului, care în cauzele ce s-au referit la judecători a notat preocupări serioase atunci când au existat indicii că politicul a intervenit în procesele de evaluare sau sancționare.

Textul preambulului în Proiect a fost formulat folosindu-se sintagme incerte, care lasă loc de multiple interpretări:

- „asigurării integrității judecătorilor și procurorilor și a sporirii încrederii societății în justiție”, aceste expresii au un puternic sens declarativ, iar folosirea lor ar putea fi admisă în contextul unor reflecții academice, dar nu și în textul de lege.

Standardul de integritate are un conținut fix, reguli stricte de aplicare și garanții de exercitare. În raport de activitatea judecătorului și a procurorului putem să apreciem dacă aceștia sunt sau, eventual, nu sunt integri și pe această dimensiune nu pot exista jumătăți de măsură sau o gradare a integrității.

În asemenea circumstanțe, legea urmează să opereze cu noțiuni imperative, iar noțiunile să fie utilizate potrivit semnificației acestora și potrivit accepțiunii generale.

O altă preocupare ce însoțește analiza acestui Proiect de lege se referă la riscul încălcării principiului separației puterilor în stat.

În acest sens, notăm că prin proiectul propus comisiile de evaluare sunt numite de Parlament, ceea ce înseamnă că sunt eminate expresia voinței politice. Acestor comisii li se oferă, prin lege, o competență largă, aproape nelimitată, ceea ce înseamnă că judecătorii și procurorii, pe lângă verificările pe care le efectuează organele naționale - Autoritatea Națională de Integritate, Serviciul de Informații și Securitate, Centrul Național Anticorupție, Organul fiscal, vor fi supuși unor verificări și de către persoane numite de reprezentanții politicului.

Argumentul autorilor Proiectului precum că decizia finală va fi luată de CSM și, respectiv – CSP, nu este suficientă pentru a justifica această situație și nu poate fi reținut, deoarece, în substanță, condițiile impuse pentru posibilitatea intervenirii acestor organe de autoadministrare limitează excesiv competențele atât a CSM, cât și a CSP.

Potrivit art.4 alin.(5) din Proiect rezultă că „Regulamentul de organizare și funcționare a Comisiei de evaluare poate detalia prevederile prezentei legi cu privire la evaluare” circumstanță care este discutabilă prin prisma întrunirii calității actului normativ.

Vom menționa că Proiectul vizează o procedură cu titlu excepțional, care derogă de la sistemul consacrat prin lege în materie de evaluare, fapt care, în sine, ridică îngrijorări serioase cu privire la necesitatea existenței unor garanții solide pentru subiecții evaluării, pentru a evita abuzuri în privința acestora.

Astfel, mecanismele internaționale stabilesc că atunci când un sistem de evaluare formală este utilizat, baza acestuia și punctele cardinale (criteriile, procedura, consecințele evaluării) ar trebui stabilite **prin lege în mod precis și exhaustiv**. Aspectele tehnice pot fi reglementate de legislația subordonată. Consiliul judiciar (acolo unde există) ar trebui să joace un rol important ajutând la formularea acestor întrebări, mai ales a criteriilor.⁷

Mai mult de atât, pentru a beneficia de o credibilitate înaltă, proiectul Regulamentului vizat urmează să treacă etapa discuțiilor publice și să fie avizat în modul corespunzător de autoritățile de specialitate.

În varianta actuală a Proiectului, când legea nu prevede, nici măcar în linii generale, indicatorii de evaluare, metodologia evaluării, iar Regulamentul va fi un act care nu revendică necesitatea avizărilor corespunzătoare, nu este publicat în mod oficial, există riscul compromiterii substanței unui proces echitabil.

Propunem să fie revăzute aceste reglementări din Proiect pentru a asigura transparența, publicitatea și echitatea tuturor procedurilor ce țin de această măsură de evaluare.

Potrivit art.5 alin.(1) din Proiect – Comisiile de evaluare sunt independente funcțional și decizional față de orice persoane fizice sau juridice, indiferent de forma juridică de organizare a acestora, inclusiv față de fracțiunile politice și partenerii de dezvoltare care au participat la desemnarea membrilor acestora.

În acest sens, considerăm că Comisiile de evaluare trebuie să fie independente și financiar față de orice persoane fizice sau juridice, indiferent de forma juridică de organizare a acestora, inclusiv față de fracțiunile politice și partenerii de dezvoltare.

Astfel, având în vedere că art.4 alin. (8) din Proiectul legii reglementează că „Activitatea Comisiilor de evaluare, inclusiv remunerarea membrilor ei și angajaților secretariatului Comisiei de evaluare, acesteia se efectuează din contul și în limitele mijloacelor financiare aprobate în legea bugetară anuală și din alte surse neinterzise de lege” se poate deduce concluzia că pot fi identificate surse de finanțare pentru aceste comisii inclusiv de la partenerii de dezvoltare care au participat la desemnarea membrilor acestor comisii. În aceste situații, poate fi afectată independența acestor Comisii față de partenerii de dezvoltare care eventual ar finanța aceste Comisii.

Or, în sensul proiectului, prin parteneri de dezvoltare se înțeleg donatorii internaționali (organizațiile internaționale, misiunile diplomatice și reprezentanțele acestora din Republica Moldova) activi în domeniul reformei justiției și combaterii corupției în ultimii 2 ani. Lista acestora se aprobă prin dispoziție de Guvern.

Totodată, alin.(6) al art.5 din Proiect prevede o formă de imunitate a membrilor comisiei pe domeniul investigării penale a acestora. Textul „aceasta [urmărirea penală] încetează dacă în termen de 10 zile Comisia nu-și dă acordul pentru continuarea acesteia.” trezește probleme de legalitate și inaplicabilitate. Această normă juridică este cu caracter procesual. Or, temeiurile de încetare sunt prevăzute doar de Codul de procedură penală - unica lege procesual penală.

Mai mult, art.2 alin.(4) din Codul de procedură penală reglementează că „Normele juridice cu caracter procesual din alte legi naționale pot fi aplicate numai cu condiția includerii lor în prezentul cod”.

De asemenea, apar următoarele întrebări:

⁷ Idem, pct.30

- urmărirea penală va putea fi reluată după încetarea calității de membru?
- care este oportunitatea acordului comisiei dacă un membru comite infracțiuni care nu se referă la activitatea exercitată de comisie. (spre ex: infracțiuni în domeniul transporturilor, contra vieții și sănătății, etc.)

La Articolul 6 din Proiect – nu este clară procedura de alegere a membrilor Comisiilor – propuși de fracțiuni parlamentare, cu respectarea reprezentării proporționale a majorității și a opoziției. La moment în Parlament sunt următoarele fracțiuni parlamentare:

-„Partidul Acțiune și Solidaritate ” (63 deputați) (ce constituie 62,37% din numărul total de 101 deputați);

-„Fracțiunea parlamentară a Blocului Comuniștilor și Socialiștilor” (31 deputați) (ce constituie 30,69 7% din numărul total de 101 deputați);

-„Fracțiunea Parlamentară a Partidului ȘOR” (6 deputați) (ce constituie 5,94% din numărul total de 101 deputați).

Prin urmare, nu este clară procedura or, reiese că fiecare fracțiune parlamentară (3 la număr) vor prezenta lista cu candidați (care de asemenea nu este clar numărul de candidați care poate fi propus de fiecare fracțiune parlamentară), dintre care Comisia juridică numiri și imunități va alege câte unul din fiecare fracțiune parlamentară sau, având în vedere reprezentarea proporțională a opoziției 2 candidați vor fi din fracțiunea majoritară și un candidat din partea opoziției. Urmează a fi revizuite aceste norme cu indicarea concretă reieșind din situația actuală având în vedere că Comisiile se instituie pentru perioada de necesitate, adică nu vor fi permanente.

Totodată, nu este clară nici procedura de alegere a candidaților din partea „partenerilor de dezvoltare”, având în vedere că la moment nici nu cunoaștem lista partenerilor de dezvoltare. Având în vedere că toți candidații sunt propuși de către partenerii de dezvoltare printr-o scrisoare comună (ceea ce greu va fi de realizat având în vedere că partenerii de dezvoltare pot fi din diferite țări), nu este clar care parteneri de dezvoltare trebuie să propună candidații (toți cei incluși în Dispoziția Guvernului sau cine dorește), cine trebuie să semneze scrisoarea (toți partenerii de dezvoltare din Decizia Guvernului sau cine a propus), nu este clar care va fi procedura dacă partenerii de dezvoltare nu vor ajunge la un numitor comun cu referire la cei 6 candidați care urmează să-i propună.....ș.a.

Proiectul prevede la art.12 că evaluarea constă în verificarea integrității etice și financiare a subiecților evaluării.

Totuși, din proiect nu rezultă care sunt elementele acestei proceduri, care va fi competența comisiei la această etapă, cum se vor rezolva suprapunerile de competență cu alte organe stabilite prin legi.

Regimul de integritate și aspectele aferente acestuia, precum și modul de efectuare a verificărilor, fac obiectul mai multor acte legislative din cadrul normativ național:

- ✓ Legea privind verificarea titularilor și candidaților la funcțiile publice nr.271 din 18.12.2008;
- ✓ Legea privind evaluarea integrității instituționale nr.325 din 23.12.2013;
- ✓ Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate nr.132 din 17.06.2016;
- ✓ Legea integrității nr. 82 din 25.05.2017;
- ✓ Legea privind avertizorii de integritate nr.122 din 12.07.2018.

Cumulul acestor acte normative răspunde, într-o manieră clară și previzibilă, modului de aplicare în practică a tuturor standardelor relevante domeniului indicat, stabilind principii, reguli fixe și proceduri care au, în final, obiectivul de a verifica agenții publici sub aspectul respectării regimului de integritate.

În aceste condiții nu este clar care va fi activitatea Comisiei pe această dimensiune:

- care vor fi competențele de a analiza proceduri care deja s-au finalizat și există hotărâri definitive în acestea, se va ține cont în aceste cazuri de aplicabilitatea principiului ”puterea lucrului judecat”?
- va avea comisia competență de a redeschide careva proceduri aferente regimului de integritate, care deja au fost finalizate (de către ANI/CNA, etc)?
- cum se va interpreta solicitarea/oferirea către comisie a informațiilor din proceduri aflate în curs de examinare?
- se pune în discuție riscul încălcării (de către comisie) a standardului de confidențialitate a verificărilor până la adoptarea hotărârilor, de asemenea, a principiului prezumției nevinovăției, care este un element fundamental al procesului echitabil?

Vom nota în acest context, că în orice caz, chiar și instituirea măsurii de „vetting” nu este suficientă pentru a neglija valențele procesului echitabil, una dintre care este prezumția de nevinovăție, deoarece în caz contrar există riscul creării de precedente periculoase care să altereze standardul de independență a justiției, prin neîncrederea profesioniștilor din domeniu că garanțiile statutului lor vor fi respectate.

Este important să menționăm că în avizul Comisiei de la Veneția, atunci când a fost analizată procedura de evaluare cu titlu extraordinar a judecătorilor ucraineni, s-a menționat că *„respectarea de către judecător a criteriilor etice și anticorupție ar trebui să se bazeze numai pe fapte deja stabilite de autoritățile competente”*⁸.

Respectiv, este clar că nu poate fi pusă în discuție valoarea concluziilor organelor care activează în conformitate cu proceduri prevăzute de lege, consacrate la nivel internațional, iar desconsiderarea unor asemenea concluzii, chiar și în regimul ad-hoc al unei urgențe stabilite la nivel național, poate să fie o măsură exagerată.

Considerăm, de asemenea, că datorită regimului sancționator aplicat în cazul nepromovării evaluării externe sau, în particular datorită naturii și gravității pedepsei – eliberarea din funcție a procurorului și judecătorului precum și interdicția exercitării funcției de procuror sau, după caz judecător timp de 7 ani, cade sub incidența laturii penale a art. 6 din Convenție- dreptul la un proces echitabil.

Cu privire la aceste aspecte indicăm statuările CtEDO:

„În ceea ce privește procedura de lustrare, Curtea a concluzionat că predominanța aspectelor cu conotații penale (natura infracțiunii – falsă declarație de lustrare – natura și gravitatea pedepsei – interdicția de exercitare a anumitor profesii pentru o perioadă lungă) **poate plasa aceste proceduri sub incidența laturii penale a art. 6 din Convenție** [Matyjek împotriva Poloniei (dec.); a contrario, a se vedea Sidabras și Dziautas împotriva Lituaniei (dec.)]”

În aceste condiții, criteriile de evaluare și garanțiile aplicabile în cadrul procesului de evaluare trebuie să fie suficient de înalte încât să corespundă conformității prevederilor articolului 6 CEDO.

Atragem atenția, cu privire la sintagma „dubii serioase” din conținutul art.12 alin.(2). și art.18 alin.(4) din proiect reținem următoarele:

⁸ CDL-AD(2015)007, pct.64

Este neconformă dreptului la un proces echitabil, adoptarea unei soluții de nepromovare a evaluării, eliberarea din funcție cu interdicția de a exercita funcția de procuror sau judecător timp de 7 ani, sau de a fi admis și de a exercita profesiile de:

procuror sau respectiv judecător, avocat, notar, administrator autorizat, executor judecătoresc precum și funcții de demnitate publică timp de 5 ani din data rămânerii definitive a hotărârii consiliului respectiv, a ordinului, în baza unor „**dubii serioase**” privind conformitatea acestuia (subiectului evaluării) cu unul sau mai multe criterii prevăzute la art. 12.

Pentru respectarea conformității cu art.6 CEDO, în cadrul procedurilor de evaluare este necesar de a fi asigurat standardul de probă „dincolo de orice dubiu rezonabil”.

Prin urmare, considerăm că sintagma „dubii serioase” din conținutul art.12 alin.(2) ar trebui substituită cu textul „probe suficiente”, ceea ce ar putea genera modificări și pentru art.18 alin.(4) din Proiect.

Într-un alt registru, este de menționat că în cadrul procesului civil, standardul probei este mai redus decât standardul probării „dincolo de orice dubiu rezonabil”, care operează în procesele penale. **Standardul balanței probabilităților**, care operează în procesul civil, presupune ca instanțele să constate că un fapt este stabilit dacă sunt convinse că probabilitatea ca faptul să fi avut loc este mai mare decât probabilitatea ca faptul să nu fi avut loc. [ACC nr. 1 15 martie 2022. pct.31]

Prin urmare, recomandăm autorului fie excluderea „interdicția exercitării funcției de procuror sau, după caz judecător timp de 7 ani, sau admiterea și exercitarea altor profesii juridice prevăzute timp de 5 ani, fie consolidarea garanțiilor în cadrul evaluării astfel încât, acestea din urmă să corespundă art.6 CEDO. (standardul de probă „dincolo de orice dubiu rezonabil”, imposibilitatea transferării sarcinii probei asupra subiectului evaluat astfel cum prevede art.12 alin.(4) etc.)

Concomitent, cu privire la textul din art.12 alin.(2) lit.a) din Proiect – „a încălcat grav regulile de etică și conduită profesională a altor profesii,, menționăm următoarele.

Potrivit art.3 alin.(4) din Legea 3/2016 cu privire la Procuratură, printre altele „Procurorul este obligat să respecte Codul de etică al procurorilor.”

Legea 3/2016 cu privire la Procuratură nu prevede expres că procurorul poate fi sancționat pentru nerespectarea regulilor de etică și conduită profesională a altor profesii. nu a regulilor de etică și conduită profesională ale altor profesii din motiv că respectarea acestora nu a fost pusă în sarcina subiecților în perioada de timp supusă evaluării. Astfel, în condițiile în care legea nu a prevăzut și nici în prezent nu prevede astfel de obligații, subiecții nu au cunoscut despre regulile de etică și conduită profesională ale altor profesii și obligativitatea respectării acestora, astfel încât să-și poată adapta conduita profesională la cerințele respective.

Totodată, potrivit pct.29 din Avizul Comisiei de la Veneția nr.1069/2021 din 13 decembrie 2021, s-a statuat că „Infraacțiunile minore nu ar trebui să constituie un motiv valabil pentru a respinge un candidat.”

În partea ce ține de sintagma „comportament arbitrar sau a emis acte arbitrare” din art.12 alin.(1) lit.a) din Proiect, acești termeni nu corespund cerințelor de calitate a legii, sunt imprevizibili și pot fi interpretați subiectiv.

Suplimentar, menționăm că în art.12 alin.(2) lit.a) din Proiect se conține o carență substanțială ce poate genera o problemă serioasă și anume –

Norma consemnează că subiectul nu corespunde cerințelor de etică dacă sunt dubii serioase că acesta, printre altele a emis decizii arbitrare.

Desprindem de aici o situație foarte gravă –

În primul rând nu este clar de ce autorii Proiectului au făcut această legătură între cerințele de etică și substanța actelor emise de către subiectul evaluării, ultima aliniindu-se competențelor profesionale ale acestuia, care nu fac obiect al prezentei evaluări.

Deși la prima vedere ar putea fi atestată o conexiune între aspectele de etică și competență profesională, totuși trebuie făcută distincția foarte clară că în prezenta evaluare nu se pune problema aprecierii cunoștințelor profesionale.

Mai mult de atât, în orice caz Comisia de evaluare nu poate sub nici o formă să re-considerare o hotărâre adoptată de un procuror sau judecător, a cărei valabilitate se verifică în ordinea controlului ierarhic superior sau, după caz, în ordine căilor de contestare judiciară. Complementar, norma încalcă esența principiului care reglementează puterea lucrului judecat și afectează substanța actului de justiție.

Nu pot fi admise sau create procedee extra-judiciare care să ducă la răsturnarea unei soluții procesuale date pe un caz particular, or, lăsarea unei asemenea prevederi poate genera riscul distorsionării ordinii juridice interne.

Mai mult, în activitatea sa, procurorul și judecătorul sunt independenți și se supun numai legii. Articolul 27 din CPP, Libera apreciere a probelor, prevede:

*„(1) Judecătorul și persoana care efectuează urmărirea penală apreciază probele în conformitate cu **propria lor convingere**, formată în urma cercetării tuturor probelor administrate.”*

Soluțiile adoptate de către procuror și judecător pot fi contestate în condițiile legii în instanțele judiciare ierarhic superioare. Astfel, considerăm că nu pot fi apreciate soluțiile/ actele adoptate de subiecții evaluați de către o comisie extrajudiciară fără a recurge la o reexaminare a cauzei.

Cu privire la textul *„există suspiciuni privind comiterea actelor de corupție, actelor conexe actelor de corupție sau faptelor coruptibile”* din conținutul art.12 alin.(2) lit.b), reținem că existența în viziunea Comisiei a unor suspiciuni de corupție în privința candidatului fără probarea acestora în baza unor probe suficiente, este contrară prevederilor art.6 CEDO.

Cu privire la art.12 alin.(3) lit.c) care prevede că:

*„(3) Se consideră că un **candidat** nu corespunde criteriului de integritate financiară dacă Comisia are dubii serioase că:*

*c) în ultimii **10 ani** a admis **iregularități fiscale** în urma **căroră impozitul neplătit a depășit 3 salarii medii pe economie**, în cuantumul stabilit de Guvern pentru anul în care are loc evaluarea.”,*

menționăm următoarele:

Eventualele iregularități fiscale admise de candidat, (nu-i clar de ce de candidat dar nu de subiect), nu sunt iregularități admise în exercitarea funcției și nu vizează nici integritatea etică și nici cea financiară a subiectului.

Iregularitățile fiscale pot fi admise de subiect în viața cotidiană în raporturile private. Eventualul impozit neplătit la timp, poate fi achitat cu penalitățile de rigoare ulterior, iar acest fapt are loc în cadrul unor raporturi juridice private care nu vizează nicidecum funcția sau activitatea desfășurată în funcția de procuror sau judecător.

Cu privire la textul *„comportamentul persoanelor apropiate”* din conținutul art.12 alin.(4) menționăm următoarele:

Subiectul evaluat nu poate influența comportamentul persoanelor apropiate, astfel, subiectul nu poate purta responsabilitate sau răspundere pentru comportamentul acestor persoane. În caz contrar, se deviază de la principiul răspunderi personale și doar pentru faptele săvârșite.

Cu privire la textul „*nu depinde în nicio măsură de actele sau constatările altor organe.*” din art.12 alin.(5) menționăm următoarele:

Această normă deviază de la principiul securității raporturilor juridice și de la principiul puterii lucrului decis. (art.140 din Codul administrativ)

Art.16 alin.(1) din Proiect stabilește că „Comisia de evaluare poate primi de la orice persoană informații relevante despre subiectul evaluat, inclusiv să acumuleze singură aceste informații.”

O asemenea reglementare urmează a fi analizată cu doza necesară de rezervă, deoarece creează un fâgaș optim pentru interpretări eronate.

Sintagma generică „orice persoană” creează, *ab initio*, o puternică incertitudine și dezvoltă percepția perpetuării la nesfârșit a procedurii de evaluare, nefiind limitată, cel puțin în timp, această posibilitate de prezentare a informațiilor despre subiectul evaluării.

Totodată, admiterea posibilității ca un cerc nedeterminat de persoane să intervină în acest proces, aduce riscul ca să fie blocată activitatea comisiei (sau a completului) cu verificări ce nu vor răspunde criteriului de eficiență.

Nu este clar care va fi filtrul de selectare a informațiilor, cine va decide dacă informațiile sunt pertinente și necesită a fi supuse analizei sau nu.

Mai mult de atât nu este clar care este regimul juridic al informațiilor prezentate: – ce se va întâmpla dacă acestea vor fi informații din mass-media sau spațiul public, preluări din mediul on-line?

- care va fi modalitatea de depunere – vor fi declarații verbale sau scrise?
- cum se va asigura informarea persoanelor despre răspunderea pentru denunțuri calomnioase sau declarații mincinoase?
- cine va aprecia credibilitatea informațiilor?
- care sunt garanțiile subiectului evaluării împotriva denunțurilor calomnioase?
- care va fi durata procedurii de evaluare dacă, de exemplu, se va ajunge la concluzia că este necesară remiterea plângerii/denunțului la alte organe competente? (colegiul va suspenda procedura de evaluare pentru a aștepta soluția dispusă?)

Întreaga listă de incertitudini, se va răsfrânge negativ asupra procedurii de evaluare, de aceea sunt necesare criterii clare și explicite cu privire la informațiile pe care le va putea utiliza comisia pentru procedura de evaluare.

În aceeași ordine de idei menționăm și faptul că în opinia CCJE, „procesele de evaluare individuală a judecătorilor în scopul carierei și promovării nu ar trebui să ia în calcul opiniile publicului asupra judecătorului. Acestea nu pot fi mereu rezultatul unei informații complete sau pe deplin înțelese sau, se pot chiar baza pe o mai slabă înțelegere a muncii judecătorilor în general”⁹.

Este, de asemenea foarte important faptul că „procesul și rezultatele evaluării individuale trebuie, în principiu, să rămână confidentiale. Acestea nu trebuie făcute publice deoarece aceasta ar pune aproape sigur în pericol independența judiciară, din motivul evident că această publicare ar putea discredita judecătorul în ochii publicului și

⁹ Avizul CCJE nr.17(2014), pct.48

l-ar face vulnerabil în fața încercărilor de a-l influența. În plus, publicitatea ar putea supune judecătorul atacurilor verbale și de alt gen”¹⁰.

Trebuie menționat că prin reglementările introduse în acest proiect se diluează substanțial competențele CSM și CSP, deoarece li se oferă posibilitatea să examineze spețele doar în limita materialelor primite de la Comisia de evaluare.

Notăm că potrivit Proiectului, în art.19 al acestuia, este consemnat că CSM și CSP examinează rezultatele evaluării „în baza dosarului de evaluare primit de la Comisia de evaluare”. Atât CSM, cât și CSP pot doar să accepte sau să respingă raportul Comisiei de evaluare.

Nu au fost prevăzute drepturi ale CSM și CSP să administreze informații suplimentare, acolo unde va considera întemeiat că anumite aspecte au rămas neelucidate.

Atât CSM, cât și CSP sunt ținute de limitele raportului prezentat de Comisie, ceea ce îngustează substanțial competențele acestor organisme de autoadministrare, care au nivel constituțional.

Mai mult de atât, CSM și CSP pot respinge raportul Comisiei tot în lumina unor limite impuse prin această lege - „dacă constată circumstanțe care puteau duce la promovarea sau nepromovarea evaluării”. De facto, rolul CSM și CSP a fost diminuat. Nu se poate afirma că rolul comisiei de evaluare este unul pur consultativ, care ar fi compatibil cu statutul constituțional al CSM și CSP, deoarece pe fond raportul comisiei constituie soluția în sine asupra evaluării persoanei, iar marja de intervenție a CSM și CSP este mult limitată, fiind în contradicție cu sensul și spiritul existenței acestor organisme de autoadministrare.

Această prevedere, în opinia noastră, împiedică examinarea de către CSM și CSP a tuturor chestiunilor de fapt și de drept relevante pentru fiecare caz în parte, ceea ce poate crea riscul ca hotărârile adoptate să fie afectate de vicii de substanță sau să nu corespundă rigorilor impuse de cerințele dreptului la un proces echitabil. Se creează riscul ca anumite vicii, neajunsuri sau obiecții din partea subiectului evaluării să rămână fără un răspuns din cauza impedimentelor procedurale impuse prin proiect.

Concomitent, în nota informativă la Proiectul de Lege nu se regăsește niciun argument cu privire la necesitatea limitării examinării pe care o vor face CSM și CSP.

Este important să subliniem că în acest context se înscriu și constatările Curții Constituționale din Republica Moldova, care într-o hotărâre recentă din 14.02.2023 a declarat neconstituționale unele prevederi din legea pre-vetting.

Un alt aspect relevant, care urmează a fi luat în considerație este contextul procedural de elaborare a acestui Proiect de lege și realitățile juridice constatate în Republica Moldova cu prilejul discuțiilor despre această procedură cu caracter excepțional.

Aici, atât discuția, cât și analiza trebuie să fie largi și foarte cuprinzătoare, pentru că procedura evaluării extraordinare a judecătorilor și procurorilor este un subiect foarte sensibil. Este necesar, astfel, să existe un consens larg și discuții publice extinse.

Din aceste motive noi am făcut apel la constatările anterioare ale experților Comisiei de la Veneția, care a menționat că o asemenea chestiune radicală creează tensiuni enorme.

¹⁰ Idem

Respectiv, experții au enunțat că ar putea fi mai multe probleme chiar și dacă la nivel național ar exista un consens politic și public larg asupra necesității unei asemenea evaluări, iar autoritățile trebuie să țină cont de riscurile ce însoțesc asemenea inițiative.

Potrivit opiniei experților orice măsură extraordinară, creează un risc de captare a sistemului judiciar de către forța politică care controlează procesul (CDL-AD(2015)045 Albania – Opinie interimară asupra proiectului de amendamente constituționale ale sistemului judiciar).

Revenind la Proiectul de lege ce vizează Republica Moldova, este necesar să se constate dacă există un consens public și politic larg și cuprinzător pe acest subiect, consens care trebuie să fie nu formal și teoretic, dar să fie real și să cuprindă o dezbatere substanțială, care să includă profesioniștii din domeniu, reprezentanții mediului academic.

Este complicat să afirmăm că acest consens există acum la nivel național, deoarece proiectul de lege suscită mai multe probleme de drept, nu există un nivel adecvat de încredere în regulile de formare a comisiilor de evaluare, precum și au fost exprimate în spațiul public mai multe îngrijorări privind experiența procedurii de evaluare pre-vetting ce se desfășoară la moment în Republica Moldova.

Având în vedere că acest proiect de lege se depărtează foarte mult de la principiile constituționale, asigurarea consensului este esențială, iar pentru aprobarea Proiectului de lege o majoritate ar putea fi insuficientă, fiind probabil, corespunzătoare o majoritate care să fie echivalentă cu cea care e necesară pentru modificarea Constituției.

De asemenea, un alt aspect fundamental se referă la temeiurile pe care le-au enunțat autorii Proiectului pe care și-au bazat necesitatea efectuării evaluării externe. Acestea au fost expuse în nota informativă ce însoțește Proiectul și, dorim să atragem atenția că acestea au un caracter declarativ și simplist, exprimă niște ipoteze și operează cu informații subiective.

Astfel, aprecierile din nota informativă că procurorilor și judecătorilor li se acordau automat calificative la evaluarea performanțelor, că nu existau verificări reale și credibile, că procedurile disciplinare se porneau „la comandă” reprezintă doar speculații, ne-fiind aduse careva date care să confirme aceste mențiuni, de aceea nu pot fi reținute ca fiind sustenabile.

Este insuficient să se declare că corupția are caracter sistemic și că mecanismele interne au eșuat de nenumărate ori, deoarece printr-un asemenea procedeu neloial se descalifică acțiuni și acte emise de către autoritățile publice, care sunt în vigoare și au putere juridică, se afectează autoritatea lucrului decis, recunoscută de principiile de drept, se erodează încrederea publicului în puterea juridică a rolului și atribuțiilor instituțiilor de stat.

Desigur, pentru noi sunt importante bunele practici în domeniu ale altor state, însă nu poate fi acceptată poziția autorilor Proiectului care au făcut trimitere pur și simplu la exemple similare nominalizând cazurile Albaniei și al Ucrainei, precum și invocând experiența pre-vettingului din Republica Moldova, fără să se țină cont de particularitățile specifice fiecărei situații în parte.

La acest moment este discutabil și nu a fost analizat dacă situațiile din Republica Moldova și Albania sunt comparabile pe dimensiunea profunzimii nivelului de corupție în sistemul de justiție, dacă există similitudini puternice și nu au fost luate în considerație evoluțiile/succesele sau eventual blocajele din această experiență a Albaniei, nu s-a

analizat cât timp durează aceste proceduri în Albania, dacă după efectuarea evaluării extraordinare în Albania a crescut nivelul încrederii populației în sistemul de justiție, dacă a scăzut indicele de percepție a publicului asupra corupției - toate aceste aspecte sunt importante de a fi luate în calcul, dar urmează să fie integrate în realitățile juridice și economice naționale.

Încă un aspect extrem de important, în opinia noastră, se referă la criteriile de evaluare. La acest capitol subliniem că există carențe substanțiale, asupra cărora e necesară o atenție specială.

Potrivit Proiectului, art.12 are titlul de – „Criteriile de evaluare”- care sugerează că ar trebui să exprime criteriile după care se va realiza evaluarea.

Totuși, criteriile nu au fost nici definite, nici exprimate, ceea ce sugerează că ele nu reprezintă obiect de reglementare.

Articolul nominalizat conține în alineatele 2 și 3 doar condițiile când subiectul nu va promova evaluarea, care nu pot fi apreciate drept criterii, ele reprezentând descrierea circumstanțelor ce duc la nepromovarea evaluării.

Vom sublinia că normele ce vizează definirea criteriilor trebuie create în sens pozitiv, pentru a corespunde condițiilor de certitudine juridică pe când din conținutul alineatelor 2 și 3 deducem doar condițiile în care nu poate fi promovată evaluarea extraordinară.

În asemenea situații atestăm că criteriile nu au fost formulate, acestea, din punct de vedere juridic, pur și simplu lipsesc, ceea ce reprezintă un viciu din perspectiva calității legii, pentru că norma nu este previzibilă, iar o asemenea situație este inadmisibilă. Se ridică astfel problema dacă criteriile de evaluare corespund condiției de a fi prevăzute de lege, în sensul cerut atât prin jurisprudența Curții europene a drepturilor omului, cât și subliniat în repetate rânduri de forurile europene de specialitate.

Trebuie menționat că fiind vorba de o procedură extraordinară, criteriile urmează să fie strict și clar expuse în lege, iar evaluarea să se realizeze exclusiv în interiorul acestora. Indicatorii, în sens pozitiv, ai fiecărui criteriu trebuie să facă obiect al Legii și nu să fie, eventual, descriși în Regulament. Este fundamental ca asemenea reguli să beneficieze de cel mai înalt grad de legitimitate, deoarece realizarea unei asemenea evaluări se află într-o conexiune puternică cu principiul independenței judecătorilor și procurorilor, care ar putea fi grav zdruncinat prin proceduri ce ocolesc standardele de specialitate.

De asemenea, prin acest Proiect de lege se insistă pe o multitudine de derogări de la cadrul normativ național în vigoare. Totuși, pentru fundamentarea Proiectului nu s-a făcut nici o sinteză, nici măcar o estimare de la ce număr de acte normative s-ar putea face derogări în procesul acestei evaluări extraordinare, nu s-a analizat care ar putea fi impactul juridic al acestor derogări și care trebuie să fie garanțiile împotriva riscurilor de arbitrar. Este de datoria autorităților naționale să garanteze securitatea juridică și să asigure certitudinea juridică a normelor. Înțelegem că se dorește realizarea unei asemenea proceduri de evaluare, dar nota de fundamentare nu conține nici o argumentare privind riscurile aferente și modul cum acestea ar putea să fie evitate sau cum va putea fi redus impactul asupra ordinii de drept.

La capitolul reflectării omisiunilor notăm că în Proiectul de lege nu se conțin reglementări privind modul/posibilitatea recuzării membrilor comisiei/completelor de

către subiecții evaluării. Acest element al procedurii juridice reprezintă un aspect cheie din conceptul echității/imparțialității verificărilor, ce susține și dreptul la apărare, de aceea trebuie prevăzut direct și nemijlocit în lege, deoarece nu poate fi introdus, eventual, prin regulamente secundare.

În absența unor constatări pe această dimensiune și a unor explicații din punct de vedere al impactului juridic, considerăm că nu este îndeplinită condiția calității legii, iar Proiectul urmează a fi re-considerat semnificativ, în vederea remedierii aspectelor problematice și îmbunătățirii calității normelor, pentru a exclude posibilitatea unor eventuale condamnări a țării pentru omisiunea a garanta un proces echitabil și de a garanta spectrul necesar de drepturi subiecților evaluării.

Suplimentar, trebuie abordat și aspectul protejării datelor cu caracter personal. Potrivit Proiectului, este diminuat standardul de referință, deoarece „*Prin derogare de la prevederile Legii nr. 133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal, prelucrarea datelor cu caracter personal este admisă pe perioada desfășurării activității de către Comisia de evaluare și secretariatul acesteia. Dreptul de acces al subiectului evaluării la aceste date este asigurat de secretariat.*”

Respectiv, se impune analiza compatibilității acestora cu constatările Curții de Justiție a Uniunii Europene expuse în cauza C-154/21 din 21.01.2023, potrivit cărora „*Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, este necesar să se răspundă la întrebarea preliminară că articolul 15 alineatul (1) litera (c) din RGPD trebuie interpretat în sensul că dreptul de acces al persoanei vizate la datele cu caracter personal care o privesc, prevăzut de această dispoziție, implică, atunci când aceste date le-au fost sau urmează să le fie divulgate unor destinatari, obligația operatorului de a-i furniza acestei persoane identitatea însăși a acestor destinatari, cu excepția cazului în care este imposibil să se identifice acești destinatari sau a cazului în care operatorul menționat demonstrează că cererile de acces ale persoanei vizate sunt în mod vădit nefondate sau excesive, în sensul articolului 12 alineatul (5) din RGPD, cazuri în care acesta îi poate indica acestei persoane numai categoriile de destinatari în cauză.*”¹¹

În altă ordine de idei, trebuie notate și constatările Curții europene a drepturilor omului în cauza Catană vs. Republica Moldova, care au validat opinia aferentă independenței și imparțialității organelor de autoadministrare, că „*Curtea face referire la criteriile pe care le-a folosit pentru a evalua independența și imparțialitatea Consiliului Judiciar Suprem Ucrainean (a se vedea Oleksandr Volkov, citat mai sus, §§ 109-15, și Denisov, citat mai sus, §§ 68-69). Aceasta reamintește că, în cadrul procedurilor disciplinare împotriva judecătorilor, a subliniat necesitatea ca un număr semnificativ de membri ai organului disciplinar să fie ei înșiși judecători, ceea ce reprezintă o garanție sigură a imparțialității (a se vedea Oleksandr Volkov, citat mai sus, § 109, și Xhoxhaj v. Albania, nr. 15227/19, § 299, 9 februarie 2021).*”¹²

De asemenea, în raportul GRECO privind Republica Moldova s-a notat că „Grupul de lucru la nivel înalt al Secretarului General al Consiliului Europei, inclusiv Secretarul executiv al GRECO, a vizitat Republica Moldova în perioada 19-21 octombrie 2021. Grupul de lucru, care sprijină procesul de reformă judiciară în Republica Moldova, a aflat că Guvernul are în vedere o evaluare externă (vetting) a tuturor judecătorilor și

¹¹ Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene în cauza C-154/21 din 12.01.2023, §51

¹² Cauza Catană vs. Republica Moldova (Cererea nr. 43237/13) din 21.02.2023, §68

procurorilor, precum și, printre altele, a membrilor CSM și CSP și a unui număr de funcționari ai organelor anticorupție. Grupul a apreciat că necesitatea de a aborda problema corupției în sistemul judiciar pentru a restabili încrederea și a asigura calitatea justiției este bine documentată, iar angajamentul guvernului față de aceste obiective trebuie salutat. GRECO reamintește că eforturile anticorupție ar trebui să fie proporționale și compatibile cu cerințele de independență judiciară și, prin urmare, că integritatea judecătorilor (candidați) ar trebui să fie testată în cadrul unor norme clare, previzibile, cuprinzătoare și aplicate în mod consecvent. Într-adevăr, va fi important ca măsurile întreprinse în cadrul reformelor să includă garanțiile necesare și să respecte prevederile constituționale ale Republicii Moldova, precum și dispozițiile relevante ale Convenției Europene a Drepturilor Omului (în special articolul 6) și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. În cazul în care o evaluare la scară largă este dusă mai departe, GRECO ar încuraja autoritățile să se asigure că există un cadru legislativ și o capacitate operațională pentru a înlocui acei judecători și procurori care nu trec evaluarea sau aleg să nu o facă să se supună acesteia, cu noi candidați bine calificați, a căror integritate este verificată înainte de numire, de asemenea în cadrul unei proceduri conforme cu standardele”¹³.

În concluzie considerăm justificat ca lucrările asupra acestui Proiect de Lege să continue, să implice real reprezentanții categoriilor profesionale vizate, argumentele cărora să fie analizate în mod real, dar nu formalist, dat fiind faptul că procedura de evaluare nu poate să fie un scop în sine, obiectivul la care ne aliniem trebuie să conștie în consolidarea calității actului de justiție în beneficiul cetățenilor.

**Președinte al Consiliului
Superior al Procurorilor**

**Adjunct al Procurorului
General interimar**

Angela MOTUZOC

Aliona NESTEROV

_____ *semnat* _____

_____ *semnat* _____

¹³ FOURTH EVALUATION ROUND Corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors INTERIM COMPLIANCE REPORT REPUBLIC OF MOLDOVA Adopted by GRECO at its 89th Plenary Meeting (Strasbourg, 29 November – 3 December 2021), § 42